

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนแตกต่างกัน
2. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนแตกต่างกัน
3. ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนแตกต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในปีการศึกษา 2542 จากโรงเรียน 460 โรงเรียน จำนวน 5,798 คน
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) จำนวน 486 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิด มาตรการส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยหาคุนภาพแบบสอบถามได้ค่าความตรง

เชิงเนื้อหาทุกข้อรายการ ตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 โดยแบ่งเนื้อหาของปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์และด้านการวัดผลและประเมินผล

สรุปผล

1. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับปัญหาสูงที่สุดคือ ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ รองลงมาคือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผลตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการสอน ข้อ 9 ที่กล่าวถึงการวางแผนเพื่อให้ผู้ปกครอง หรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อให้ผู้ปกครองหรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงที่สุด รองลงมาคือ ข้อ 1 ที่กล่าวถึงการกำหนดเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม หรือให้สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อ 7 ที่กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนทุกคนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงที่สุด รองลงมาคือ ข้อ 5 ที่กล่าวถึงครูดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยตามแผนที่กำหนดไว้ ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ ข้อ 7 ที่กล่าวถึงครูและนักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันผลิตสื่อเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงที่สุด รองลงมาคือ ข้อ 3 ที่กล่าวถึงครูมีเทคนิคในการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ข้อ 7 ที่กล่าวถึงการใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลในการสอนกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยให้มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยของปัญหาสูงที่สุด รองลงมาคือ ข้อ 6 ที่กล่าวถึงมีการประเมินพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประชาธิปไตย และระบบประชาธิปไตยของนักเรียน ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครูผู้สอน ผลปรากฏว่าในภาพรวมทั้งในด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ และด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย จำแนกตามประสบการณ์การสอน ผลปรากฏว่า ในภาพรวมในด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ยกเว้นข้อ 8 ที่กล่าวถึงการจัดเก็บรักษาสื่อให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 10 ปี มีปัญหาแตกต่างกับครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอน 10 - 20 ปี และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลปรากฏว่าในภาพรวมด้านการเตรียมการสอนครูผู้สอนที่สังกัดขนาดของโรงเรียนต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันยกเว้นข้อ 1 ที่กล่าวถึงการกำหนดเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมหรือให้สอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ ข้อ 5 ที่กล่าวถึงการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียนเพื่อใช้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลาง ข้อ 9 ที่กล่าวถึงการวางแผนเพื่อให้ผู้ปกครอง หรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อให้ผู้ปกครองหรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวม ครูผู้สอนที่สังกัดขนาดของโรงเรียนต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่ ข้อ 7 ที่กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนทุกคนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ในภาพรวมครูผู้สอนที่สังกัดขนาดของโรงเรียนต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อ 7 ที่กล่าวถึงครูและนักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันผลิตสื่อเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ ข้อ 8 การจัดเก็บรักษาสื่อให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้ ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ด้านการวัดผลและประเมินผลในภาพรวมครูผู้สอนที่สังกัดขนาดของโรงเรียนต่างกันมีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ยกเว้นข้อ 6 ที่กล่าวถึงมีการประเมินพฤติกรรมด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยของนักเรียน ครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาต่างกับครูผู้สอนที่สังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่

อภิปรายผล

1. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การตื่นตัวทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2538 ได้วางแนวทางสำหรับคนในประเทศให้มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็มุ่งเน้นให้ครูพัฒนานักเรียนในรูปแบบองค์รวมทุก ๆ ด้าน กิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียนจึงมีมากและหลากหลายรูปแบบ ทำให้ปัญหาการจัดกิจกรรมมีไม่มากนัก เพราะครูและนักเรียนคุ้นเคยกับกิจกรรมพัฒนาประชาธิปไตยมาช้านาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้วางแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในสังกัด จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 เป็นต้นมา โดยในปีการศึกษา 2531 ได้เปลี่ยนชื่อโครงการเป็นโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531 : 2) การบริหารการจัดการกิจกรรมในระดับจังหวัดกำหนดให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจคู่มือการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา และมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์การทำงาน จัดประกวดกิจกรรมโรงเรียนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนประชาธิปไตยดีเด่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 133) ดังนั้นปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย จึงมีในระดับน้อย เนื่องจากมีผู้บริหารคอยดูแลให้ความช่วยเหลือในระดับจังหวัดและอำเภออยู่

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสพ แสนมาโนช (2538 : 107) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัญหาที่พบมากของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยคือ ครูผู้สอนยังไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม และครูมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นเพื่อที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือถ้าใช้ครูก็มักจะเป็นผู้ใช้สื่อเองเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน

2. ครูผู้สอนมีวุฒิการศึกษาต่างก็มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่วนใหญ่จะมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีครูส่วนน้อย

ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งก็ได้แก่ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 20 ปี เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใกล้เคียงกัน เนื่องจากครูต้นตัวในเรื่องของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มีการประกันคุณภาพของสถานศึกษา และประกันคุณภาพมาตรฐานของครูโดยออกเป็นใบประกอบอาชีพครูซึ่งกำหนดไว้ว่าครูผู้สอนจะต้องมีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ทำให้ครูรุ่นใหม่จะต้องจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและมีวุฒิทางการศึกษาประกอบด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตรพงศ์สุวรรณ (2534 : 109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ก็พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือไม่แตกต่างกันเช่นกัน

3. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มอบหมายให้กองวิชาการรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย โดยมีการจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมแจกให้โรงเรียนทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 1 เล่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ช่วยปลูกฝังพฤติกรรมประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนทุกชั้นทุกคนทั้งด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536 : 1) ทำให้ครูผู้สอนแต่ละคนไม่ว่าจะมีประสบการณ์การสอนมากหรือน้อยก็สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยได้คล้ายคลึงกันโดยยึดแนวปฏิบัติจากคู่มือของกองวิชาการเล่มเดียวกันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ กฤษสินชัย (2528 : 128-133) ที่ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของครูตามการรับรู้ของตนเอง ในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 6 พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนเองในการเสริมสร้างค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ราตรี แอ่อวม (2530 : บทคัดย่อ) ซึ่งมีส่วนสนับสนุนข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้อีกด้วยซึ่งราตรี แอ่อวม ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารครูที่ปรึกษาและครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 4 ปีที่ 6 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนในระดับชั้นที่ต่างกันมีการปฏิบัติตามบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการจัดกิจกรรม ด้านการดำเนินกิจกรรม และด้านประเมินผลการจัดกิจกรรมการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

4. ครูผู้สอนที่สังกัดขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็น

เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันการบริหารโรงเรียนทำในรูปแบบของสหวิทยาเขต โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จะมีรูปแบบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โรงเรียนขนาดใหญ่จะคอยช่วยเหลือโรงเรียนขนาดกลางและเล็กในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุ-อุปกรณ์ ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กและกลางสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนได้อย่างคล่องตัวขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญยุทธ์ หาญชนะ (2538 : 83) ที่ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โรงเรียนขนาดต่างกันมีระดับปัญหา การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไปขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ชาลี อุเจริญ (2532 : 4-5) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาด้านแบบกับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผลการวิจัยครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาด้านแบบมีการจัดบรรยากาศในการเรียนและพัฒนาบุคลิกภาพสูงกว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป ซึ่งการคัดเลือกโรงเรียนด้านแบบได้คัดเลือกตามขนาดของโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยจะมีตัวแทนโรงเรียนด้านแบบในทุกขนาดของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก แม้ในภาพรวมจะพบว่า มีปัญหาในระดับน้อย ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นในการพัฒนาและปรับปรุงในด้านที่มีระดับของค่าเฉลี่ยปัญหาสูงกว่าด้านอื่น ๆ อันได้แก่ ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ ควรสนับสนุนให้ครูได้ใช้สื่อให้มากขึ้นและหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
2. แม้ผลการวิจัยจะพบว่าในภาพรวมของปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยโรงเรียนขนาดต่างกันมีปัญหามิแตกต่างกัน หากแต่เมื่อพิจารณาจากข้อรายการบ่งชี้ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังมีระดับปัญหาสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ในหลายเรื่อง ด้านการเตรียมการสอน ได้แก่ เรื่องการกำหนดเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย เรื่องการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียนเพื่อใช้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เรื่องการวางแผนเพื่อให้ผู้ปกครอง หรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อให้ผู้ปกครองหรือชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เรื่อง ครูมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เรื่อง

การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนทุกคนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ ได้แก่ เรื่องครูและนักเรียนแบ่งกลุ่มช่วยกันผลิตสื่อเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เรื่องการจัดเก็บรักษาสื่อให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้งาน ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ เรื่องการประเมินพฤติกรรมด้านวิถีชีวิตประชาธิปไตย และระบบประชาธิปไตยของนักเรียน ทางฝ่ายบริหารก็ควรจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องเหล่านั้น

3. สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ค้นพบในการอภิปรายผลในข้อ 2 ซึ่งกล่าวว่า ครูผู้สอนจำเป็นต้องตื่นตัวในเรื่องของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องมีการประกันคุณภาพของสถานศึกษา และประกันคุณภาพมาตรฐานของครู ดังนั้นในด้านเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนการสอนควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่มีการแก้ไขปรับปรุง และควรเน้นการให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ด้วย เพื่อความเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเจาะลึกในปัญหาแต่ละด้านคือ เพื่อหารูปแบบและแนวทางแก้ไข โดยเลือกหัวข้อปัญหาจากระดับของปัญหาที่พบมากที่สุดของงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
2. ควรทำการวิจัยประเภทการประเมินโครงการเพื่อดูความก้าวหน้าของปัญหาและอุปสรรคของโครงการ
3. ควรทำการวิจัยชนิดสร้างแบบจัดคุณลักษณะและวิถีชีวิตความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนที่เป็นรูปธรรม เพื่อจะได้นำไปใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่อไป